

Microfinanțarea în Europa: Un Sondaj în rândul membrilor EMN-MFC

RAPORT 2014/2015

Rezumat executiv

European
Commission

With financial support from
the European Union

Fabrizio Botti
Diego Luigi Dagradi
Luca Maria Torre

Rezumat executiv

Această a șaptea ediție a Raportului privind microfinanțarea în Europa oferă o imagine de ansamblu a evoluțiilor din acest sector a principalelor caracteristici instituționale, a portofoliului de micro-credite, a performanței sociale și financiare în perioada 2014-2015, bazându-se pe date colectate cu ajutorul Sondajului realizat pentru prima oară ca o colaborare între Rețeaua Europeană de Microfinanțare (EMN) și Centrul de Microfinanțare (MFC). Sondajul EMN-MFC 2014-2015 este îmbunătățit pe partea de criterii de selecție a instituțiilor participante față de edițiile sale precedente. Grupul de 149 de actori participanți la sondaj face parte dintr-un ansamblu

preselectat de furnizori de micro-credite: membri ai rețelelor EMN și MFC (66 instituții de micro-finanțare) și membri ai Rețelelor Naționale afiliate EMN (83 instituții de micro-finanțare). Datele cantitative și informațiile colectate cu ajutorul Sondajului au fost combinate cu interviuri calitative de la microcreditori europeni importanți. În consecință, raportul comun EMN și MFC oferă o perspectivă amplă asupra industriei europene de microfinanțare și stabilește crearea unei serii consistente de date de tip panel pentru următorii ani.

PRINCIPALELE CONSTATĂRI

abordarea prin Sondaj

Prezentare generală a sectorului european de microfinanțare în 2014-2015 bazată pe datele colectate de la membri ai Rețelei Europene de Microfinanțare (EMN) și ai Centrului de Microfinanțare (MFC) și de la membri ai rețelelor naționale afiliate la EMN.

Diversitatea instituțională a microfinanțării europene

Sondajul EMN-MFC 2014-2015 a implicat o mare varietate de participanți provenind din 22 de țări (14 state membre ale UE). În continuare, căile regionale de dezvoltare sunt diferite pentru instituțiile de microfinanțare din Europa de vest față de cele din est, dar există și semne de posibilă convergență.

Furnizorii de micro-credite utilizează o multitudine de modele instituționale pentru a funcționa în cadre legale și de reglementare eterogene: participanții la sondaj sunt în principal instituții financiare nebancale (60%) și ONG-uri (31%), dar includ și alte forme legale (ex.: bănci comerciale, cooperative de credit, organisme guvernamentale).

Sectorul european al micro-creditelor, așa cum este descris de către instituțiile de microfinanțare (IMF) participante la sondaj, este variat, relativ tânăr și dinamic. Majoritatea respondenților (77%) și-au început activitatea de microcreditare după anul 1995. Aproximativ jumătate din eșantion și-a început activitatea de creditare între 1995 și 2004.

Majoritatea IMF-urilor respondente au selectat incluziunea financiară (72%) și crearea de locuri de muncă (70%) ca fiind misiunile lor principale, urmate de promovarea microîntreprinderilor (60%) și incluziune socială și reducerea sărăciei (59%). O mai mică parte din declarațiile de misiune ale respondenților (20%) pun accentual pe minoritățile etnice și/sau abilitarea imigranților, precum și pe scopuri de ocupare a forței de muncă în rândul tinerilor (18-25 ani).

Mai mult de o jumătate dintre instituțiile de microfinanțare chestionate sunt specializate pe activități de micro-creditare, care contribuie la peste 75% din cifra lor de afaceri totală. Numărul total de personal remunerat se ridică la 7.076 de angajați în echivalent normă întreagă în 2015, cu o cotă semnificativă de femei angajate (56%) și o prezență însemnată a IMF-urilor cu mai puțin de 10 angajați (42%).

PRINCIPALELE CONSTATĂRI

Diversitate instituțională

Sectorul european de microcreditare, descris de cele 149 de instituții de microfinanțare participante la sondaj, provenind din 22 de țări, este variat în privința modelelor instituționale (deși majoritatea sunt instituții financiare nebancale și ONG-uri), destul de tânăr (majoritatea instituțiilor de microfinanțare și-au început activitatea după 1995), iar declarațiile de misiune se concentrează în special pe incluziune financiară și crearea de locuri de muncă.

Activități de microcreditare: tendințe și rază de acțiune

În perioada 2014-2015, atât volumul total cât și numărul micro-creditelor acordate au prezentat o tendință ascendentă. În 2015, IMF-urile participante la sondaj au acordat un total de 552.834 de împrumuturi (+12% față de 2014), cu un volum total de aproape 1,6 miliarde euro (+16%).

Per ansamblu în 2015, instituțiile participante la sondaj au deservit 747.265 de debitori activi (+13% față de 2014), iar soldul portofoliului brut de micro-credite a atins suma de 2,5 miliarde euro (+15%).

Soldul portofoliului este predominant alocat în scop comercial (71% din total în 2015, 75% în 2014). Cu toate acestea, distribuția generală se deplasează înspre credite personale (29% din total în 2015) datorită celei mai mari creșteri a numărului și valorii micro-creditelor personale acordate în comparație cu micro-creditele comerciale.

În 2015 numărul debitorilor activi sprijiniți prin micro-credite comerciale a ajuns la 402.365. Pe parcursul anului, instituțiile de microfinanțare participante la sondaj au acordat un total de 220.305 micro-credite comerciale (+8% față de 2014), corespunzând unui volum total de creditare de 917 milioane euro (+6%).

Sondajul indică de asemenea că un minimum de 207.983 de întreprinderi au fost sprijinite prin micro-credite comerciale în 2015, iar că segmentul întreprinderilor informale și al lucrătorilor independenți reprezentând clienții principali a fost deservit. Numărul raportat de întreprinderi sprijinite de către instituțiile de microfinanțare sondate a crescut cu 9% din 2014 în 2015.

În privința micro-creditelor personale, în 2015 instituțiile de microfinanțare sondate au acordat un total de 332.529 micro-credite (+15% față de 2014) corespunzând unui volum total de 654 milioane euro (+34%). Pe parcursul aceluiași ani, numărul creditorilor activi sprijiniți prin micro-credite personale a ajuns la un total de 344.900.

Produsele de creditare comerciale și personale sunt foarte diferite în ceea ce privește termenii și condițiile. În materie de caracteristici medii, micro-creditele personale sunt mult mai mici decât cele comerciale (1.697 euro, spre deosebire de 7.947 euro), sunt oferite pe termen mai scurt (30 luni, spre deosebire de 41 luni) și sunt mai scumpe (rata dobânzii este de 19%, spre deosebire de 10,7%).

Per ansamblu, în ceea ce privește clienții deserviți atât cu micro-credite comerciale cât și cu micro-credite personale, instituțiile de microfinanțare sondate prezintă un angajament parțial față de diversele grupuri-țintă propuse în Sondaj: populație rurală sau urbană, șomeri sau persoane care beneficiază de alocații sociale, femei, minorități etnice și/sau imigranți, tineri cu vârste cuprinse între 18 și 25 de ani, persoane cu dizabilități și indivizi excluși din punct de vedere financiar. Instituțiile de microfinanțare își diversifică riscul de portofoliu deservind mai multe categorii de creditori dezavantajați (în medie, peste 4), fiecare dintre acestea reprezentând o cotă limitată sin totalul numărului de debitori activi deserviți.

PRINCIPALELE CONSTATĂRI

Raza de acțiune

- Membrii EMN-MFC au contribuit la o extindere semnificativă a sectorului atât în privința numărului, cât și în privința volumului micro-creditelor acordate.
- Volumul total al soldului portofoliului este alocat în special în scopuri comerciale, deși un număr tot mai mare de clienți au fost deserviți cu micro-credite personale în perioada 2014-15.
- În materie de sprijin pentru antreprenoriat, numărul debitorilor activi sprijiniți prin micro-credite comerciale a ajuns la un total de 402.365 în 2015.

Serviciile nefinanciare, o componentă predominantă a furnizării de microfinanțare

Furnizarea de servicii financiare și nefinanciare este o trăsătură distinctivă a unei părți mari din participanții la sondaj.

Un număr neglijabil de instituții oferă servicii financiare dincolo de micro-credite comerciale și personale, dar produsele adiționale includ: asigurare (4%), conturi curente/de economii (3%), ipoteci (3%), servicii bancare mobile (1%) și servicii de transfer de bani (1%). Două excepții de la această tendință sunt instituțiile de microfinanțare care acordă împrumuturi comerciale mai mari (>25.000 euro microîntreprinderilor și IMM-urilor; 42%), și oferă economii (18%). Deși microfinanțarea ecologică este considerată în continuare o tendință nouă și subdezvoltată în industria europeană, promovarea practicilor prietenoase cu mediul prin acordarea

de micro-credite pentru energii regenerabile, eficiență energetică și activități ecologice se realizează în prezent sau este programată să înceapă în cazul a aproape o treime dintre respondenții la sondaj.

Un număr mare de IMF-uri sondate oferă de asemenea servicii nefinanciare (58% dintre instituțiile nefinanciare participante). Cele mai răspândite servicii nefinanciare includ: servicii pentru dezvoltarea afacerilor (BDS, 32%), educație financiară (31%) și mentorat (30%). Instituțiile de microfinanțare internalizează în cea mai mare parte furnizarea de produse și servicii nefinanciare (88% din cele 85 de instituții respondente) și le livrează "în persoană" clienților (56%) sau combină metoda personală cu metode online (40%).

PRINCIPALELE CONSTATĂRI

Dincolo de micro-credite

Majoritatea instituțiilor de microfinanțare sondate urmează o abordare integrată a microfinanțării, permițând furnizarea de produse financiare (în principal micro-credite personale și comerciale, dar și economii și credite comerciale) și de servicii nefinanciare (în special BDS, educație financiară și mentorat).

Performanță financiară: îmbunătățirea raportării și a solidității financiare

O parte semnificativă din instituțiile sondate oferă date fiabile cu privire la performanța financiară, care sunt în conformitate cu procesul în derulare de maturizare a sectorului european de micro-finanțare și semnaleză dezvoltarea treptată a sistemelor informatice de management și a capacității instituționale de aderare la cerințele standard de raportare.

Tendențele privind performanța financiară și calitatea portofoliului indică un sector european al microfinanțării tot mai fiabil din punct de vedere financiar, în ciuda câtorva cazuri critice.

În materie de calitate a portofoliului, instituțiile participante la sondaj prezintă o îmbunătățire generală în perioada 2014-2015: PAR30 a scăzut de la 10,4% la 9,7%, iar prescrierile de la 2,8% la 2,6%.

Per ansamblu, sustenabilitatea financiară măsurată în funcție de rentabilitatea capitalului angajat (ROA), rentabilitatea capitalurilor

proprie (ROE) și autonomia operațională (OSS) este mai scăzută în cazul instituțiilor de microfinanțare din vest decât în cazul celor din est, aici aflându-se majoritatea instituțiilor sustenabile din punct de vedere operațional și cu cele mai bune rezultate financiare.

În general, media ROE a crescut de la 2,8% în 2014 la 5,7% în 2015. Această tendință este determinată în primul rând de instituțiile de microfinanțare din țările estice, în care ROE a crescut de mai mult de două ori (de la 3,6% la 7,7%). În țările vestice, media ROE este negativă și în scădere. ROA (3% în 2015) și OSS (90,6% în 2015) nu au suferit schimbări majore în cei doi ani acoperiți de sondaj. Doar 43 din 94 de instituții sunt autonome operațional în 2015: doar șapte dintre acestea se află în state vest-europene.

PRINCIPALELE CONSTATĂRI

Performanța financiară

- Performanța financiară prezintă o tendință general pozitivă: calitatea portofoliului se îmbunătățește, iar sustenabilitatea se stabilizează.
- Majoritatea instituțiilor financiare de microfinanțare care au cele mai bune rezultate în ceea ce privește sustenabilitatea operațională și performanța financiară se află în state din estul Europei.

Microfinanțarea în Europa: Un Sondaj în rândul membrilor EMN-MFC

RAPORT 2014/2015

European
Commission

With financial support from
the European Union